

השואל את הפרה פרק שמיני בבא מציעא צח.

עין משפט
גרי מצוה

לב א מיי פיר מהל'
טוען וטוען הלכה ו
מנה עשין לה טושיע חיי
כי עה פיי יו:
לב ב מיי פיי מהל'
שלה ופקדון הלכה
ד מנה פשין לנ טושיע
חיי כי עה פיי יו:
לד ג מיי עס טושיע עס
פיי יו:

מן הימורים דא"ג דשנועה דרננן היא מתוך שאין יכולין ליטבע מפסקין ואין נוטלין ושמה הטעם הוא דבעלילה מועטת יש לנו להקל על הימורים שלא להוציא ממון מוכס והתם דוקא אמרינן דענד כרד ושמואל ענד ולא בעלמא כדאמר התם הבו דלא להוסיף עלה וההיא דשנייה חסדים אע"ג דשנגדו אינו מחוייב אלל שנועה דרננן אפי"ה מפסקי היינו משום שהשנועה בא מחמת הנחבע שהיה חייב שנועה דאורייתא לכן חשיבא גם נתנוע כדאורייתא ואינו נראה לרי"י דא"ג הכי פריך והתם אדר"י דאמר אי איתא לדרב ושמואל איתא אי איתא ליתא ליתא ופריך אי איתא איתא אלמא מספקא ליה והא ענד ר"י ענדא דמפקא ליה והא ר"י ענד שפיר לרב ושמואל דהא אית ליה נמי מתוך שאינו יכול ליטבע המוצע מפסקי לכן הו דיעא יתלוקו כשנייה חסדים ורי"ג סברי רב ושמואל ואי פריך אלמא מספקא ליה הא ר"י ודאי אית ליה אית דרב ושמואל הא ליטבע דאס איתא איתא לא משמע הכי דה"ל אדרבה למימר אס ליתא ליתא אלמא מספקא ליה ועוד דלמא דוקא בשנייה חסדים כדאס למועב שנועה מחמת נחבע דמחייב שנועה דאורייתא קאמר ר"ג מתוך שאינו יכול ליטבע מפסקי כדפי" ר"ת ולא כההיא דרב ושמואל דכפרישית ומו הכי מוכח דרבותינו שנגדל דאמרי חזרה שנועה לטמי היינו רב ושמואל מכח הימורים מן הימורים והלא כההיא אפי" ר' אבא ור"י יכולין לסבור דרב ושמואל ורב ושמואל יסברו שפיר חזרה שנועה למחייב לה או יתלוקו דקא סברי מי שאינו יכול ליטבע מפסקי אלמא משמע דפשיטא ליה לגמרא דל"י אבא אין יתלוקו אלל ל"ש אס נחבע מחייב או מוצע לעולם מתוך שאינו יכול אחד מהן ליטבע משלם הנחבע

אלל חמשים. הוה ליה מודה מקלמ ומחייב שנועה על השאר ואינו יכול ליטבע דאמר איני יודע: קא משכחא לה. עסק שנועה דממתינן רישא בנ' פרות וסיפא בנ' רישא דקלמא לניינא על היס או על השעה לא מיתוקמא כפרה אחת מעיקרא אלל בנ' וממו זה תוצעו על ב' והלא מודה לו כחמת שבוט מחייב לו דמיה והיא המציאות להתחייב שנועה על השני שטוען איני יודע אס חייב אס לאו ומתוך שאינו יכול ליטבע משלם. ולהכי נקטו וממו תרוייבו דאי דקיימא חלל וקאמר ליה אלמא שאלה ואלמא איני יודע אס נשעת שאילה אס נשעת שכירות ה"ל ההיא דמודה הילך וריכא מ"ד הילך פטור משנועה. וסיפא דקמי שאל אחת ושכר אחת ואינו יודע איהו מהן מהה משכחת לה עסק שנועה כשהיו ממחילה שלשה וממו השנים נחמת מודה ששאלה הימה וחייב דמיה והיא מחייבת שנועה על השניה: ולרפי דאמר ד' שומרים כו'. בשנועות האמורות בהן כגון ש"ח ליטבע שנגנבה וש"ס ליטבע שנגנבה ושאל ליטבע שמתה ממלכא ריכין כפירה וכו' אלמא מדקאמר בעינן כפירה ולא אמרינן לריכין הודאה במקצת ש"ח אע"ג דשייכא נהו שנועה שומרין בלא שום כפירה לא משניעין ליה שנועה שומרים עד דכפר כפירה אחריתי כגון להד"מ או חוזרת לך ולדידיה לא מחייב שנועה אהודאה בלא כפירה ואינו יודע לאו כפירה היא והא דרבה לית ליה אפי"כ אמר לו חמשים יש וי' השנים מקלמ נקלמ דמ"מ ומקלמ איני יודע משכחת לעסק שנועה דמתי רישא בנ' פרות וסיפא בנ'. לרמי בר חמא לא משמע ליה כי הוא זהו בלא כפירה כלומר זה אחת חוה להד"מ אבל זה אינו חייב זה איני יודע אי נגנב או שנאבד בש"ח לא משמע ליה כי הוא זה:

14 לקמן קט"ו: ג' ב"ק ק"א.
לפ"ל ה"ו: א' ו' ע"ל 17.
17 אשמו"ס כ"ג.

מוסר רש"י

ד' שומרים צריכין כפירה במקצת והודאה במקצת. קודם שחייבין שנועה וחס נשעו בלא כפירה וההיא אין שנועה על שומר חס בלא אלל מחייבו ככל ובי"ק ק"א: שנועה האמורה בהס, כשומר חס שנגנבה ממנו ויחזיק שבו שנועה וכו' והוא שמה שמתה מלכא וכו' וכו' כפירה לא רישא אלל כסדר משא, אי לא היו דברים מעולם או אחריתי כפירה לא רישא אלל אס כן הוה משא ש"ס ל' כתיב שפיר להחזיר לו, ומלא אפי" חייב שנועה השומרים בלא אלל אס כן טעם שאל פרות. נחמת כפר לו ונחמת הוה לו שנועה כדו והשלישית אומר לו נחמתי, או אס שומר חס הוא אומר לו כשלישית נגנבה, דחייב עליה שנועה האמורה כפירה על שאל דו כחלמא כפירה, שאינו שנועה דכפירה אין זו שנועה האמורה בשומרים, ובלאו כפירה נמי לא מחייב שנועה האמורה, דמתיב כשומר חס כי הוא זה, דמיה נשעין לך הודאה במקצת ויכפר בתקלמ ולא ספיקו ממד' ב"ק כהגזל וקו'. פירוש פרישית מנוב אלל, וי' חייב כי הוא זה לאו אשומר חס דמתיב נהי קאי, אלל אס כפירה חובה, ואשמועין היא מנה דכאמור נמי בעינן כפירה והודאה, והשנועה האמורה נפרשה על פרה שלשים ועל י'.

ולרב ושמואל לעולם פטור הנחבע ופליג ר' אבא אדר"י ואלרב ושמואל ולכן מוכיח שפיר דרבותינו דאמרי חזרה שנועה לטמי דהיינו רב ושמואל וכולה כוונתו משמע דפליג ר' אבא אדרב ושמואל דקאמר רבא כוונתיה דר' אבא מיסתברא וכן רב ושמואל האי בין שניהם מאי דרשי ביה משמע דפליגי ור"ת פי' דעיקר דקדייק גמ' דרבותינו שנגדל רב ושמואל סמיך אפרק קמא דסנהדרין ודף י' וס' דק"י' החס דרבותינו שנגדל רב ושמואל דק"י' ושמעינן להו נמי דס"ל אין אדם מוריש שנועה לבניו דכיון דמחייב בעל דין שנועה ואינו יכול ליטבע יעמוד ממון במקומו ול"ש להו בין מוצע לנחבע ודוקא הוה: דאמר רבא מנה י' בידך בו'. פי' ר"ח דדנני רבא כהאי ליטבע לא מניני עיקרה נגמ' ומייה קבלנו מרבותינו דעיקרה כפרק כל הנשעין ונשעית דף מ'.

מתוך שאינו יכול ליטבע משלם. ה"י הוה לן למימר מן הדין נחשוד על השנועה אלל תקנו שיהא נשעו ונוטל דבענין אחר לא הוה אפשר שמי שהיה רוצה היה מלוה לו פרוטה ויחבע כל אשר לו ויהא מודה מקלמ כמה שחייב ומחייב שנועה ומתוך שאינו יכול ליטבע יקח כל אשר לו בלא שנועה לכן תקנו שיטבע שנגדו אלל הכא ונכנסא שאינו יכול ליטבע לא מחמת שהוא חשוד אלל עתה נחביעה זו אינו יכול ליטבע מחמת המאורע לא הרכיבו ליטבע שנגדו: משכחת לה רישא בתרתי וסיפא בתלת. הן כוונתיה אחיא כרבי חייא בר יוסף דלית ליה כהגזל קמא וי"ק דף ק"א. וס' ד"ה עירוב עירוב פרישות כתיב כאלן וכי תחייב כי הוא זה אמלוה הוא דכתיב אלל כפקדון לא בעי כפירה והודאה כהדי נאנסו כדנעי התם ר' חייא בר' אבא ח"ר יוחנן ופליג אברייתא דרמי בר חמא דבעי ג' פרות אלל בשתי פרות או בהודאה וכפירה או בהודאה ונאנסו ול"ג ר"ת ה"מ במלוה אלל כפקדון מעט אפילו אלל רבי"א גרס ליה ומפרש ה"מ במלוה אלל כפקדון דהיינו טענה דלא שייכא אלל כפקדון דהיינו טענה אונס מעי' ומעי' דאין חבירו מיכר כפקדו וחייב אפי" בלא הודאה וס' מפרש באורכ והשמה לפי' רבי"א הכא דקטעין שוכר דרבה מהה אלל איני יודע אס נשעת שאלה אס נשעת שכירות או שאלה או שטורה נהי דלשנועה שמהה דרבה דהיינו טענה דנאנסו לא בעי הודאה מ"מ מה שטוען איני יודע אס שאלה או שטורה דהיינו כפירה בעי הודאה ולהכי מוקי רישא בנ' וסיפא בנ' דהשמה איכא חלל דהודאה והו מחייב שנועה ליטבע שטורה מהה דאי לא דהיא דהודאה הו כופר הכל ופטור וכו' כופר אלל בשתי פרות וכו' חייא חלל דהודאה וחדא דכפירה היינו אומה שטוען להד"מ וחדא דנאנסה היינו הוה דקטעין איני יודע דטעין נה שמהה דרבה וא"ת בנ' כני בהיה דהודאה ובהיה דאיני יודע דאיכא נה נאנסה וכפירה וי"ל דגזירת הכתוב דאינה עולה לכאן ולכאן דמי הוא זה משמע דאיכא כפירה והודאה מלבד אומה שטוען בה שלא פשע בה ומכאן יש להוכיח דלרמי בר חמא לא כני ככפירה והודאה בלא נאנסו ולא כדפי' כהגזל קמא וס' כסס ר"ת דאי כני לא היה לריך כאלן להוסיף פרה על כפירה אליביה דבעל הודאה ואינו יודע אי כני כפירה או כני חייא בר יוסף הכי פליג רבי"א אברייתא דרמי בר חמא וי"ל דסבר כמתני' דשנועה דהיינו (שנועה דף מ'ג: וס') זה אומר עד היזו חוה אומר עד החלון וקלע הגזיתני עליו כו' ועשר גפנים טעונות מפרמי לך דבבוליה לא בעי [אלל] כפירה והודאה וא"ת ור' יוחנן הכי פליג אמתי' וסבר כברייתא דרמי בר חמא והא"ר יוחנן הלכה כסתם משנה וי"ל דאמוראי עיניהו אליביה דר' יוחנן כדאמר ברש"י אלו טרישות (מלין דף מ"ג.) ח"ר יאמר שבכל המשניות לא חש להוכיח אותן על אונסין דממוקי מתני' דהכא ומייה קשה להד"מ דפריך כפקדון גבי זה אומר שאלה חוה אומר שטורה ישעב אמאי מה שטענו לא הוה לו ולרב הוה אלל ולרב יהודה פריך דלא בעו פרות והודאה והו כופר הכל כדפי' כקונ' וא"כ מאי משני ע"י גלגול דא"ל אישמעב דכרבה מהה הא לפר"ת כיון דליכא הודאה לא מחייב שנועה אפי' טענה נאנסו ובלא פי' הקונ' מתיקא לרב יהודה הילך יתוך דכיון דליכא אלל חד פרה ולפי' רבי"א איתא נפשיות וי"ל דהיה שנועה מדרבנן דמדרבנן איכא שנועה כנאנסו בלא שום הודאה ולעיל דמלך הודאה משום דאיני יודע הו כפירה דכפרישית לרבי"א וכן מפרש ר"ת היה דסוף המוכר הבית (ב"ב דף ק"ג: וס' ד"ה סוף) דקאמר אילו אומר נאנסו לאו שנועה בעי דהיינו מדרבנן דאיכא שנועה מדרבנן שנועה